

टाकली आहे. येथील उत्साही लेखक कवि मंडळींनी व रसिकांनी पार पाडलेले हे संमेलन म्हणजे एक धाडसी व कौतुकास्पद अभिनंदनीय पाऊल आहे. अशा कार्यक्रमातूनच हच्चा भागातील नागरिकांची कला जोपासली जाईल. जीवनाकडे पाहण्याची दृष्टी बदलू लागेल व राहणीमानातही योग्यरित्या बदल घडून येईल अशी अपेक्षा आहे. कारण या व यासारख्याच गोष्टींसाठी या सांस्कृतिक कार्यक्रमांची गरज भासू लागली आहे.

उत्साही कार्यकर्त्त्यांची फौज :

कार्यक्रमाच्या रूपरेषेनुसार कार्यक्रम यशस्वीरित्या व उत्साहपूर्ण वातावरणात पार पडला. हे संमेलन यशस्वीरित्या व रूपरेषेनुसार होण्यासाठी पदाधिकाऱ्यासह डॉ. इंद्र नाईक, बाबा शामकुमार, एकनाथ सोनवणे, डी. बी. जगत्पुरिया, सौ. लीला मराठे, दिपक सोलंकी, एन. एस. पाटील, गोचिंदभाई पटेल, एस. एस. महाले, दत्तात्रेय चव्हाण, डॉ. सुमतीताई खानविलकर, प्रमोद शिरसाठ, विजय हजारे, मोहन सोनवणे, पारस देवपूरकर, संजय देवपूरकर, प्र. अ. पुराणिक, नामदेव पाटील, रवि क्रष्ण, वसंत साने, रामदास चव्हाण, रमेश चव्हाण, सौ. कुमुम चव्हाण, भानुदास चव्हाण, विजय चव्हाण, जगन्नाथ चौधरी, हसमुख पाटील, पी. टी. खैरनार, मनोहर चव्हाण, पुनाभाई पटेल ही सर्व मंडळी उत्साहाने खपत होती.

साईबाबांचर श्रद्धा असणारे असंख्य भक्त यां देशात आहेत. महाराष्ट्रात इतरांच्या मानाने अधिक आहेत. मोठ्या संख्येने लेखक-कर्त्त्व एकत्र येत आहेत ही आनंदाची बाब आहे. असे अभिनव उपक्रम रमेश चव्हाण यशस्वी राबवितात म्हणून अनेकांनी मनापासून कौतुक करून शुभेच्छा दिल्या.

४४ ४४

माणिक - सावंत शुभविवाह

श्रीसाईबाबा संस्थान शिरडीच्या दादर, मुंबई कचेरीतील श्री. तुकाराम गोपीनाथ माणिक यांचा शुभविवाह चि. सौ. कां. दिपलक्ष्मी (श्री. श्रीकृष्ण सावंत, मु. सडचामिरी, रत्नागिरी यांची कन्या) इजवरोबर शुक्रवार तो. १-६-८४ रोजी इंद्रप्रस्थ सभागृह विठ्ठल मंदिर राजापूर येथे थाटाने साजरा झाला. वधूवरांचे मनःपूर्वक अभिनंदन.

शिरडीवृत्त माहे एप्रिल १९८४

रामनवमी उत्सव कार्यक्रम

श्री सच्चिदानंद सद्गुरु साईनाथ महाराज शिरडी, यांचा श्रीरामनवमी उत्सव सालाबादप्रमाणे सोमवार दि. ९ एप्रिल ८४ ते बुधवार दि. ११ एप्रिल १९८४ पर्यंत ३ दिवस साजिरा झाला. दिवसेंदिवस श्रीसाईवावांचे दर्शनासाठी भक्तांची गर्दी जास्त प्रमाणात वाढत असल्यामुळे उत्सवात कोणत्याही प्रकारे गैरसोय होऊ नये म्हणून संस्थानचे मा. रिसीव्हर श्री. क. हि. काकरेसाहेब यांनी उत्सवाचे तयारीसाठी सर्व खातेप्रमुखांची सभा एक महिना अगोदर घेऊन सर्व कामांचा व खर्चाचा विचार-विनिमय केला व कामाची योजना आखून दिल्याप्रमाणे मांडवाचे काम, पाणपोई, संरक्षण, साफसफाई, दिवाबत्ती लाऊडस्पीकर, कलाकारांची हजेरी, सनई चौघडा, वाजंत्री, अन्नदान वगैरेची व्यवस्था ठेवणेत आली होती.

उत्सवाचा पहिला दिवस :-

सोमवार दि. ९-४-८४ रोजी नित्य कार्यक्रमा व्यतिरिक्त सकाळी ६ वा. श्रींच्या फोटोची व पोथीची मिरवणूक समाधी मंदिरातून गुरुस्थान मार्गे श्रींच्या द्वारकामाईत गेली. त्या ठिकाणी श्रींच्या फोटोची स्थापना चांदीच्या भव्य सिहासनावर झाल्यावर श्री साईसच्चरित अध्याय वाचनास सुरवात झाली. दुपारी ४-३० ते ६-३० पर्यंत ह. भ. प. श्री. छगन महाराज, गोरटा आश्रम जि. नांदेड यांचे कीर्तन झाले. रात्री ७-३० ते ९-०० व ९-३० ते ११-०० पर्यंत सौ. सुनंदा जोग (आपटे) रेडिओस्टार, पुणे यांचे गायन झाले. रात्री ०९-१५ ते ११-०० पर्यंत श्रींचे पालखीची गावातून मिरवणूक काढणेत आली. स्थानिक लोकांनी व भक्त मंडळीनी मिरवणुकीचे वेळी गारूड-भारूड कायक्रम केले. श्री. रघुनाथ सांडभोर पुणे, सिनेकलाकार यांचा भारूड कायक्रम झाला. त्यानंतर वाद्यांचे गजरात श्रींची पालखी मिरवणूक समाधी मंदिरात आली व शेजारती झाली.

उत्सवाचा मुख्य दिवस :-

मंगळवार, १०-४-८४ रोजी उत्सवाचा मुख्य दिवस असल्याने पहाटे पासूनच श्रींचे दर्शनासाठी भक्तांच्या रांगा लागल्या होत्या. नित्य कार्यक्रमा

व्यतिरिक्त सकाळी ६ वाजता श्रींच्या फोटोची व साईसच्चरित ग्रंथ वाचन समाप्तीची मिरवणूक द्वारकामाईतून मंदिरात आली. त्यानंतर कावडी मिरवणूकीचा मोठा कार्यक्रम झाला. शिरडी गावातील भाविक मंडळी व साईभक्त कोपरगाव मुळकामी रात्री जाऊन गोदावरी नदीचे पाणी घेऊन ९ मैल पायी चालत आले. सकाळी ६-३० वाजता मा. रिसीब्हर श्री. क. हि. काकरे साहेब यांनी कावडीची पूजा केल्यावर अंदाजे एक हजार कावडींची मिरवणूक वाजत-गाजत गावातून निघाली. मंदिराजवळ मिरवणूक आल्यावर सुवासिनींनी कावडीस ओवाळले. नंतर प्रत्येकाने कावडींच्या पाण्याने वाबांच्या सर्माधीस स्नान घातले.

सकाळी १०-३० ते १२-३० पर्यंत ह. भ. प. श्री. मनोहर वासुदेव कोकलेगावकर उर्फ मनु महाराज यांचे रामजन्म आख्यात-कीर्तन झाले. सायंकाळी ४-०० वा. निशाणाची व ४-४५ वा. श्रींच्या रथाची गावातून मिरवणूक निघाली. रात्रौ ९ ते १०-०० डॉ. मा. चिं. दिक्षित, पुणे यांचा साई-रामायण कार्यक्रम झाला. रात्रौ १० ते सकाळी ६-०० पर्यंत उपस्थित कलाकारांनी श्रींच्या पुढे हजेन्या दिल्या. रात्रभर जागर झाला. मंदिर साईभक्तांना दर्शनासाठी रात्रभर खुले होते.

उत्सवाचा ३ रात्र दिवस :-

बुधवार दि. ११ एप्रिल ८४, नित्य कार्यक्रमा व्यतिरिक्त ह. भ. प. मनु महाराज (नांदेड), यांचे गोपाळकाला कीर्तन सकाळी ११-३० ते १२-३० पर्यंत झाले. दहीहंडी माध्यान्ह आरती झाल्यानंतर तीर्थप्रसाद वाटणेत आला. रात्रौ ७-३० ते १०-०० प्रख्यात भजन गळल गायक श्री. अनुप जलोटा, मुंबई यांचे सुश्राव्य गायनाचा कार्यक्रम झाला. रात्रौ १० वाजता शेजारती झाली व उत्सव समाप्त झाला.

हवापाणी :- शिरडी येशील हवापाणी उत्तम असून रोगराई काहीं नाहीं.

काही कलाकारांनी श्रींच्या पुढे हजेरी दिली ती खोलीलप्रमाणे :-

- कीर्तन :- (१) ह. भ. प. जाधव गुरुजी.
- (२) ह. भ. प. श्री. मनोहर वासुदेव कोकलेगावकर उर्फ मनु महाराज, नांदेड.

- (३) ह. भ. प. छगन मारोती बारटकते, गोरटा.
 (४) ह. भ. प. श्रीमती सौ. ताराबाई लोखंडे, नागपूर.

प्रवचन :- (१) ह. भ. प. मुरलीधर महाराज देशमुख, शिरडी.
 (२) ह. भ. प. श्री. विश्वनाथ महाराज सुराळेकर, वैजापूर
 (३) ह. भ. प. श्री. लक्ष्मण चितळे, लोणाचळे.

भजन, गायन, वादन, नृत्य, नकला वर्गे:- (१) श्री. शाहराम भोसले, भायबळा. (२) कु. चंद्रकांत विष्णु गोडे. (३) श्री. रत्नलालजी शर्मा, नागपूर. (४) श्री. बाबूराव रुंजा पवार. येरंडगाव. (५) सौ. चिदा गणपत-राव पालव, मुलुंड. (६) श्री. गोपाळ चौरसीया, कलकत्ता. (७) श्री. नन्हे-बाबू कुवर, बिदर. (८) आशाकुमारी चव्हाण, बिदर. (९) श्री. करसनलाल अंबक भावसार, मालेगाव. (१०) श्री. सी. सुधाकर हैद्राबाद. (११) श्री. श्रीराम विष्णु सातडेकर, परेल. (१२) श्री. डॉ. कीर्तीकर, मुंबई. (१३) सौ. सुनंदा जोग (आपटे) मुंबई. (१४) श्री. सुरेश आपटे, पुणे. (१५) श्री. करसनलाल अंबक भावसार, मालेगाव. (१६) डॉ. माधव चितामण दिक्षित, पुणे. (१७) संजय माधव दिक्षित. (१८) श्री. प्रसाद विश्वनाथ लोटा, पिपरी. (१९) श्री. शांतीलाल पारकर्णी, पुणे. (२०) श्री. दिपक शरद गांगल, पुणे. (२१) अलारेज्जा, पुणे. (२२) श्री. श्रीराम दैठणकर, पुणे. (२३) श्री. भोलानाथ समेत, मुंबई. (२४) श्री. पारसमल पोरवाल, शिरडी. (२५) श्री. विजय यशवंत सहामते, चिंचनेर. (२६) श्री. रघुवीर शांताराम मिराणे, शिरडी. (२७) सौ. गिजरेबाई, शिरडी. (२८) श्री. रामाचारी हैद्राबाद. (२९) श्री. भोरले साईदास, मुंबई. (३०) श्री. बाळाराम पवार मुंबई. (३१) श्री. अरुण देवनकर, मुंबई. (३२) श्री. दिगंबर उद्घव भातोडे, राहाता. (३३) श्री. राम धनावडे, मुंबई. (३४) श्री. रविंद्र शरमानकर, मुंबई. (३५) श्री. दौलत शर्मा, मुंबई. (३६) श्री. मिलन पितळे, मुंबई. (३७) श्री. सुरेशकुमार नटवर विसपुते, शिरडी. (३८) श्री. नामदेव नाग भोईर, रायगड. (३९) श्री. महाडेकर, मुंबई. (४०) श्री. नंदकिशोर पुरोहित, मुंबई. (४१) श्री. सोमनाथ परख, मुंबई. (४२) श्री. ललितकुमार जोशी, शिरडी. (४३) श्री. ज्ञानेश्वर वैद्य, शिरडी. (४४) श्री. हरकचंद रत्नचंद, मालेगाव. (४५) श्रीमती मनीबाई मद्रासी, शिरडी. (४६) श्री-

सुधाकर नारायण कामतेकर, वडाळा. (४७) श्रीमती लीलावती गुजराथी, शिरडी. (४८) श्री. संजय परळकर, दादर. (४९) श्री. वसंत घुमकर, मुंबई. (५०) श्री. महेश राणे, मालवण. (५१) श्री. प्रमोद सावंत, मुंबई. (५२) श्री. सुरेश राणे, मुंबई. (५३) श्री. मुरलीधर लक्ष्मण रत्नागिरी. (५४) श्री. शेख नबाब उमर पटेल, अस्तगाव. (५५) श्री. जे. एस. चौरसी, भिलाई. (५६) श्री. गीताराम अनर्थी, वैजापुर. (५७) पंडीत रहिम पेटीवाला वैजापुर. (५८) श्री. रामचंद्र अनंतराव पवार, सातारा. (५९) श्रीमती छबूबाई लाखे, कन्हाड. (६०) श्री. मुरलीधर बाळाराम बोर्यावकर. (६१) कैजीराम बुवा लाखे, शिरवळ. (६२) श्री. शिवाजी पांढरे, ढचळीपूर. (६३) श्री. दत्तोबा पवार, सातारा. (६४) श्री. पमाजी धामणीकर, ढचळीपूर. (६५) श्री. ज्ञानेश्वर कैलास, घोडेगाव. (६६) श्री. मुन्ना शेख, जुन्नर. (६७) श्रीमती मन्नीबाई, शिरडी. (६८) श्री. रामदास भाऊलहेब काकटकर. (६९) श्री. ज्ञानवा तात्या वाडेकर, शिरडी. (७०) श्री. निवृत्ती शंकर रुणवले, श्रीरामपूर. (७१) श्री. संभाजी भिकाजी थोरात, वाकुर्डी. (७२) श्री. लक्ष्मण महादेव गीरे. (७३) श्री. कोंडीराम] लक्ष्मण आवळे. (७४) श्री. शहाजी भिकाजी थोरात, सांगली. (७५) श्री. लक्ष्मण बाबूराव नवले, शिरवळ. (७६) श्री. वसंत विठोबा लौकेर, पुणे. (७७) श्री. गंगाधर किसनराव गंगापूरकर. (७८) श्री. नाना गणपत थोरात, वाकुर्डी. (७९) श्री. बाबूराव तुकाराम कांबळे. (८०) श्री. एस. एस. पिसे, राहाता. (८१) श्री. हमराज नारायण म्हात्रे. (८२) श्री. ज्ञानेश्वर संतू ठोंवरे. (८३) श्री. वसंत दोमोदर रासने, पुणे. (८४) श्री. वसंत नाना कळसे. (८५) श्री. रामभाऊ अदवानकर, पंढरपुर. (८६) श्री. रघुनाथ बाबूराव सांडभोर, पुणे. (८७) कै. तुकाराम खेडकर सह पांडुरंग मुळे, मांजरखाडीकर तमाशा मङ्डळ, पुणे. (८८) श्री. अरविंद पवार, मुंबई. (८९) श्री. अरविंद जामसंडेकर, मुंबई. (९०) श्री. अरुण उबाळे, (९१) श्री. शरद गायकवाड. (९२) श्री. राजेंद्र मिश्रा. (९३) श्री. दत्तराम साबळे. (९४) श्री. रमेश दळवी. (९५) श्री. शशीकांत दळवी. (९६) श्री. सतीश राव. (९७) श्री. चिलास महाडीक, मुंबई. (९८) श्री. बारकूशेठ मांडवकर, मुंबई. (९९) श्री. सुरेश आंजलेकर. (१००) डॉ. शशीकांत कुलकर्णी. (१०१) श्री. वसंत जोशी. (१०२) श्री. वसंत नाईक. (१०३) श्री. चिलास पावसकर. (१०४) श्री. बारवकर ब्रदर्स, शिरडी. (१०५) श्री. रघुनाथ नागरे, शिरडी. (१०६) श्री. शाम मिराणे. (१०७) श्री. माणिक साळी. (१०८) श्री. आनंद दत्तात्रेय करंबेळकर. (१०९) श्री. चतुर्धन नागरे,

शिरडी. (११०) श्री. मधुकर निवृत्ती भालेराव, शिरडी. (१११) श्री. अनंप जलोटा, मुंबई. (११२) श्री. प्रदीप आचार्य. (११३) श्री. गुरुदीप सिंग. (११४) श्री. घुमकर च (११५) श्री. बी. बी. गंगावणे रोवर्स अँड रेंजर्स लीडर्स, मुंबई. (११६) श्री. डी. क्रियाडो, (११७) श्री. जे. पी. भोसले (११८) श्री. व्ही. आर. वडनेरे. (११९) श्री. जी. पी. नवघरे. (१२०) श्री. परमजितसिंग. (१२१) श्री. इ. जे. विलीयम. (१२२) श्री. एस. पी. नेटके. (१२३) श्री. बी. एन. खिलारे. (१२४) श्री. सी. एस. नाईक. (१२५) श्री. ए. जी. खानरकटे. (१२६) श्री. आर. के. मेवालाल. (१२७) श्री. आर. एस. दगडे. (१२८) श्री. व्ही. बी. खिरोस्थिया. (१२९) श्री. ए. जे. कदम. (१३०) श्री. एस. बी. परब. (१३१) श्री. सी. जी. आंबीकर. (१३२) श्री. जी. आर. चर्लीकर. (१३३) श्री. जे. एच. चर्लीकर. (१३४) श्री. अनिल माखीजा. (१३५) श्री. व्ही. व्ही. ठाकूर. (१३६) श्री. एस. एस. प्रधान. (१३७) श्री. वाय. ए. पाटील. (१३८) श्री. राजाराम कदम. (१३९) श्री. अनिल जरीम. (१४०) श्री. डी. पी. सिंग. (१४१) श्री. वाय. के. बासर. (१४२) श्री. एस. डी. कदम. (१४३) श्री. जे. डी. शेजकर. (१४४) श्री. चंद्रकांत कदम. (१४५) श्री. एस. एस. जगताप. (१४६) श्री. महेंद्र शेळके. (१४७) श्री. आर. गांगुली. (१४८) श्री. डब्ल्यू. ए. शेख. (१४९) श्री. एस. सूर्यवंशी. (१५०) श्री. मुकुंद म्हात्रे. (१५१) श्री. प्रदीप प्रधान. (१५२) श्री. राजेंद्र वानखेडे. (१५३) श्री. ए. पी. पंडीत. (१५४) श्री ए व्ही वेदक (१५५) श्री एल. एम देशपांडे (१५६) श्री. एम. आर. हलवाई (१५७) श्री. बाबूभाई पांचाल. (१५८) श्री. अनंत पाटील (१५९) श्री. उदय पाटील. (१६०) श्री. नरेंद्र यादव. (१६१) श्री. बाबुराव धर्वे. (१६२) श्री. केशव परुषेकर. (१६३) श्री. नितीन तुळस्कर. (१६४) श्री. सचिन बाणे. (१६५) श्री. वासुदेव गावडे. (१६६) श्री. विनायक साठे. (१६७) श्री. गजानन शिरकर. (१६८) श्री. सबनीस. (१६९) श्री. शरद तुळस्कर. (१७०) श्री. रमेश चुरी. (१७१) श्री. शाम-सुंदर दवणे. (१७२) कुमारी तनुजा गिरकर. (१७३) कु. हेमा गायकवाड. (१७४) सौ. हीराबाई गायकर. (१७५) श्री. मधुकर रामचंद्र खापरे, मुंबई. (१७६) श्री. शिवदास शिरोडकर. (१७७) श्री. सुभाष कांबळी. (१७८) श्री. सुधाकर बाटेकर. (१७९) श्री. आत्माराम उतेकर. (१८०) श्री. नागेश वेलणेकर. (१८१) कै. दत्तोबा तांबे, लोकनाट्य, पुणे. (१८२) श्री. विलास परळकर, मुंबई. (१८३) श्री. रामचंद्र शंकरराव जोशी, शिरडी. (१८४)

श्री. महेश सावंदेकर, मुंबई. (१८५) श्री. शाहू भोसले, साईधाम, मुंबई.
 (१८६) श्री. शिवराम सावलाराम कळमगाव. (१८७) सुरसंगम ऑकेस्ट्रा,
 मुंबईचे कलाकार. (१८८) श्री. उल्हास नाचणकर. (१८९) श्री. निनाद
 सामंत. (१९०) शोभा निनाद सामंत. (१९१) श्री. सुरेश खत्री. (१९२)
 श्री. मनूभाई कांबळी. (१९३) श्री. नरोत्तम मिस्त्री. (१९४) श्री. भालचंद्र
 (१९५) श्री. प्रेमा भट. (१९६) श्री. सुधाकर वुडबाडकर. (१९७) श्री.
 नितीन खत्री. (१९८) श्री. धर्मेश कांबळी. (१९९) श्री. शाहू भोसले.
 (२००) श्री. राजेंद्र सांकला. (२०१) श्री झंबालाल सांकला. (२०२)
 सौ. पद्मा कुलकर्णी. (२०३) श्रीकृष्ण भार्गव जोशी. (२०४) श्री. सुधा
 रामग्ना. हैद्राबाद. (२०५) श्रीसंत मुक्ताआई भजनी मंडळ, सोलापुर.

उद्घाटन व भूमिपूजन समारंभ :

गुढीं पाढव्याचे शुभमुहूर्ताविर संस्थानने साठ लाख रुपये खर्चून नव्याने
 बांधलेल्या भव्य वास्तूचे उद्घाटनाचा कार्यक्रम दि. २ एप्रिल १९८४ रोजी
 संपन्न झाला.

संस्थानने श्रीसाई-भक्तांचे निवासाकरिता बांधलेल्या भव्य वास्तूचे (डॉ-
 मेटरी) श्रीसाईनाथ रुग्णालयाचे नव्याने बांधलेल्या रुग्णालय, कर्मचारी निवास-
 स्थान व अतिथीगृह या इमारतींचे उद्घाटन मा. श्री. एस. बी. सोनार, जज्ज-
 सिटी सिविल अँन्ड अँड सेशन्स कोर्ट मुंबई यांचे शुभहस्ते व मा. श्री. अनिल-
 कुमार लखीना, जिल्हाधिकारी अहमदनगर यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला.
 या प्रसंगी कोर्ट रिसीव्हर श्री. क. हि. काकरे, शासकीय अधिक्षक श्री. द.
 चिं. पाठक, संस्थान आर्किटेक्ट श्री. तलगिरी, कॉन्ट्रॅक्टर श्री. देवजीभाई पटेल,
 श्री. डी. बागवे, श्री. शहाडे, संस्थान चीफ इंजिनियर श्री. डी. सी. पाटील,
 श्री. मिराणे इ. ची यथोचित भाषणे झाली.

तसेच दि. २-४-८४ या शुभदिनी संस्थान कर्मचाऱ्यांकरिता बांधावयाचे
 तिसऱ्या कर्मचारी निवासस्थानाचे इमारतीचा भूमिपूजन समारंभ श्री. व्ही.
 एस. आपटे, मुख्य लेखाधिकारी, मुंबई यांचे शुभहस्ते व मा. श्री. द. चिं. पाठक
 शासकीय अधिक्षक शिरडी यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला.

नांदा सौख्यभरे

श्री साईबाबा मंदिर शिरडीच्या श्रीसाई मंदिराचे व्यवस्थापक श्री. चिठ्ठलराव विष्णूपंत बागवे यांची पुतणी व संस्थानच्या मुंबई कचेरीतील श्री. दत्तात्रय विष्णू बागवे यांची कन्या चि. सौ. कां. राजबाला हिंचा शुभचिंचाह चि. अनिल (कै. नौरायण रामचंद्र सावंत, मु. पांगट) यांजबरोवर मंगळवार दि. २२-५-८४ रोजी लक्ष्मीनारायण बाग, बाळ गोविंददास रोड, शिवाजी पार्क, दादर येथे थाटाने साजरा झाला. वधुवरांना शुभाशिर्वादि देण्यासाठी साईभक्त व विचिध क्षेत्रातील मंडळी शहरात-बंगलीचे वातावरण असूनही बहुसंख्येने हजर होती. आम्हीही वधुवरांना सुखाचा संसार चितितो.

संत भाऊमहाराज कुंभास पुण्यतिथी :-

श्रीसाईभक्त संत भाऊमहाराज कुंभार यांची पुण्यतिथी सालाबादप्रमाणे चैत्र वद्य ॥१२॥ दिनांक २७-४-८४ रोजी साजरी करणेत आली.

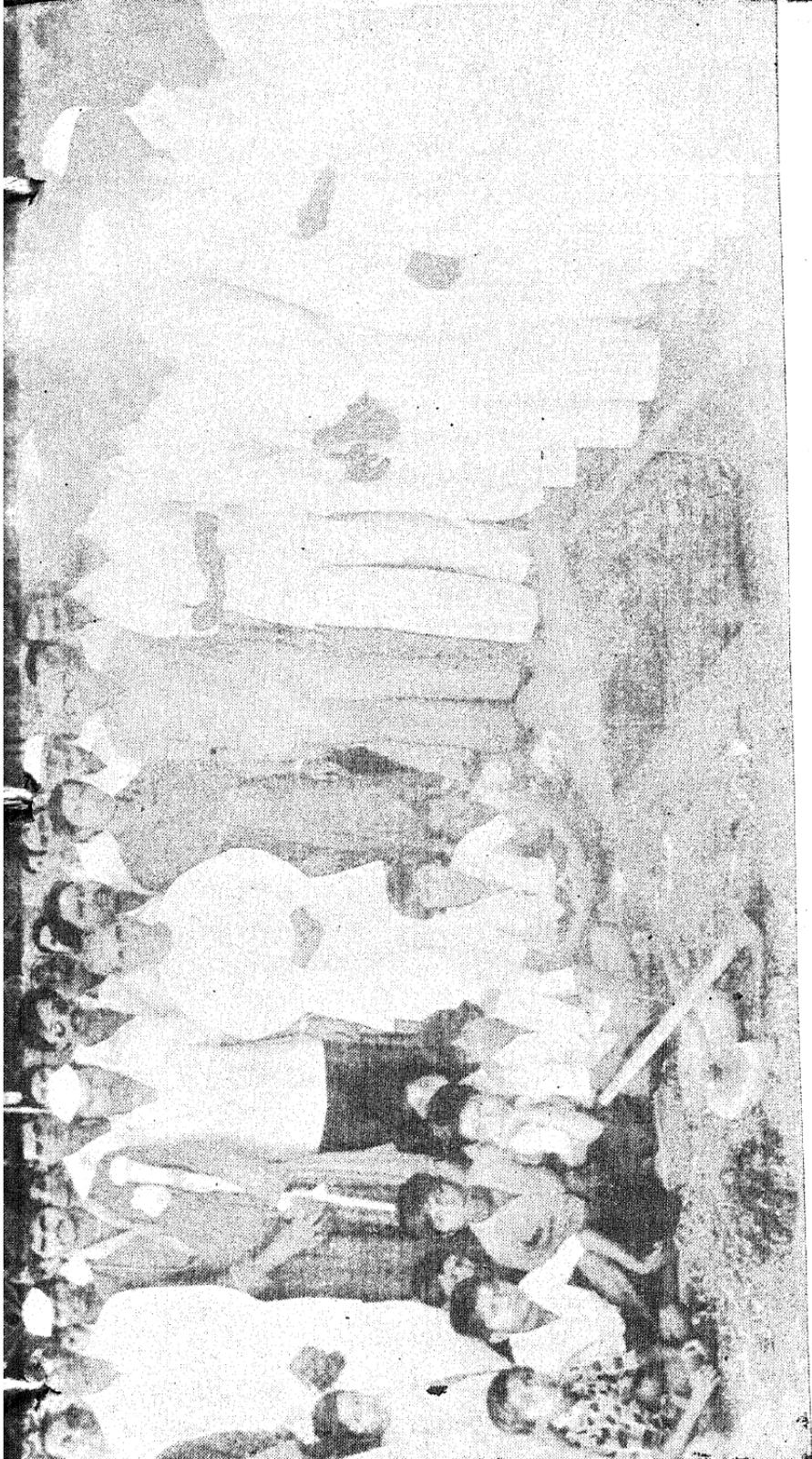
माजी रिसिव्हर श्री. का. सी. पाठक यांची पंचाहत्तरी शिरडी संस्थानचे माजी कोर्टरिसिव्हर श्री. का. सी. पाठकसाहेब यांनी दि. १३-५-८४ रोजी ७५ वर्षात पदार्पण केले. त्यानिमित्त मंगळवार दि. १५-५-८४ रोजी त्यांचे घरी त्यांचा वाढदिवस घरगुती स्वरूप्यात साजरा करण्यात आला. श्रीसत्यनारायणाची पूजा व श्री. मार्कण्डेय ऋषीची पूजा असा कार्यक्रम होता. पुण्याह वाचनास श्री. पाठक, व सौ. इंदिराताई पाठक बसल्या होत्या. पौरोहित्य श्री. मधुसूदन वामन करंबेळकर यांनी केले. श्री साईनाथ कृपे त्यांची तब्येत चांगली असून ते आनंदी आहेत. श्रीसाईसमर्थ त्यांना शतायु करोत ही प्रार्थना.

श्री. हरी बाळा शिंगी, माजी चोपदार यांचे निधन :-

श्रीसाईबाबा संस्थान समाधी मंदिरात चोपदार म्हणून काम करीत असलेले श्री. हरी बाळा शिंगी यांचे दि. ४-४-८४ रोजी वृद्धापकाळ्याने निधन झाले. त्यांचा जन्म १९१४ साली झाला व ते संस्थानमध्ये १०-१०-५१ साली नोकरीस लागले. व ३१-१२-७८ रोजी सेवानिवृत्त झाले. मृत्युसमयी त्यांचे वय ७० वर्ष होते.

ईश्वर मृतात्मास शांती देवो.

श्रीसाईबाबा संस्थान शिर्डी, येथील कर्मचारी निवासस्थानाचा भूमिपूर्जनाता कार्यक्रम साईबाबा संस्थानाचे मा. थी. चि. थी. आपटे चिफ् अकॉन्टर्स आणि प्रभारी गुदीपाड्याचे सुमहत्तविर पार पडला त्या वेळेचे छायाचवा आफिसर व कार्यालय अधिकर्त्ता मंबई कापल्य यांचे कुभरस्ते गुदीपाड्याचे सुमहत्तविर पार पडला त्या वेळेचे छायाचवा

ग्रेट सेंट श्री साईबाबा
 श्री साईबाबा दि सुपरमैन
 शिरडी गाईड
 " शिरडी गाईड
 " स्वाध्याय

मराठी	०-५०	३-००
इंग्रजी	५-२५	३-००
इंग्रजी	१-५०	३-००
मराठी	१-५०	३-००
गुजराथी	१-५०	३-००
हिंदी	छपाई चालु	आहे.
मराठी	०-९०	३-००

श्रीसाईलीला, अधिकृत मासिक मुख्यपत्र मराठी व इंग्रजी वार्षिक वर्गणी

१०-०० प्रत्येकी प्रत १-००

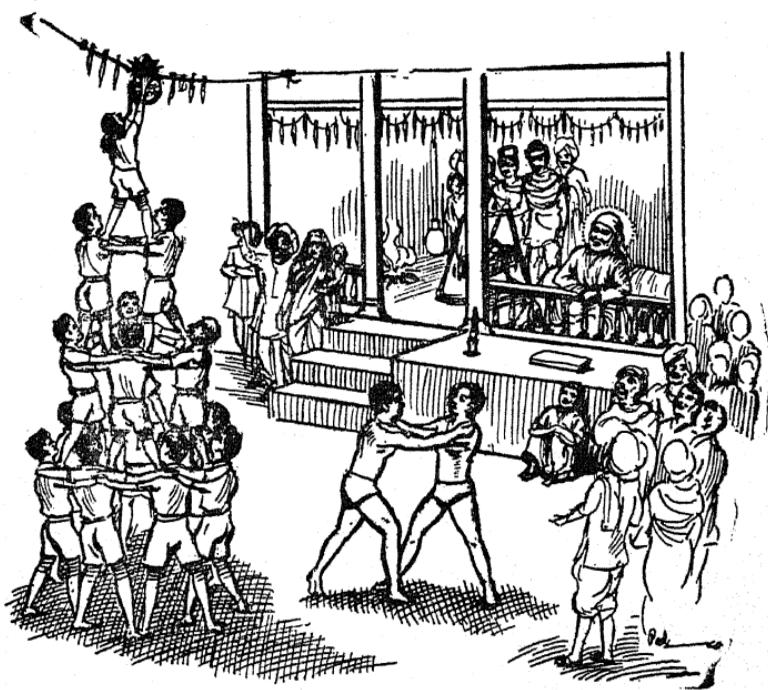
(क्ही. पी. ची पद्धत नाही)

अ. क्र.	फोटोचे नाव	फोटो साईज	किमत रु. पैसे	पो. व पंकिंग रु. पैसे
१)	आशीर्वाद फोटो	१४"X२०"	१-६५	३-००
२)	"	१०"X१४"	१-१०	३-००
३)	"	७"X१०"	०-५५	३-००
४)	"	४"X५"	०-२०	३-००
५)	"	२"X३"	०-१५	३-००
६)	दगडावर वसलेले बाबा (रंगीत)	१४"X२०"	१-६५	३-००
७)	" (काळा पांढरा)	१४"X२०"	१-६५	३-००
८)	मूर्ती फोटो	१३"X१८"	२-७५	३-००
९)	"	१३"X१८"	१-००	३-००
१०)	द्वारकामाई कॅमेरा (रंगीत फोटो)	१०"X२०"	१-१०	३-००
११)	" (काळा पांढरा)	१०"X१४"	०-८५	३-००
१२)	कॅमेरा द्वारकामाई फोटो	९"X१२"	१-१०	३-००
१३)	" (रंगीत)	९"X१२"	१-६५	३-००
१४)	स्लिला	९"X१३"	०-७५	३-००
१५)	श्रीसाईबाबांचे पत्र्याचे कॅलेंडर	- - -	१६-००	८-००

मुद्रक : पांडुरंग मोरे, बॉम्बे नॅशनल प्रिन्टर्स प्रा. लि. ४२, जी. डी. आंवेकर मार्ग,
 वडाळा, मुंबई ३१, संपादक व प्रकाशक : श्री. क. हि. काकरे, साई निकेतन,
 डॉ. अंबेडकर रोड, खोदादाद सर्कलजवळ, प्लॉट नं. ८०४, बी. दादर मुंबई १४.

श्री साईबाबा

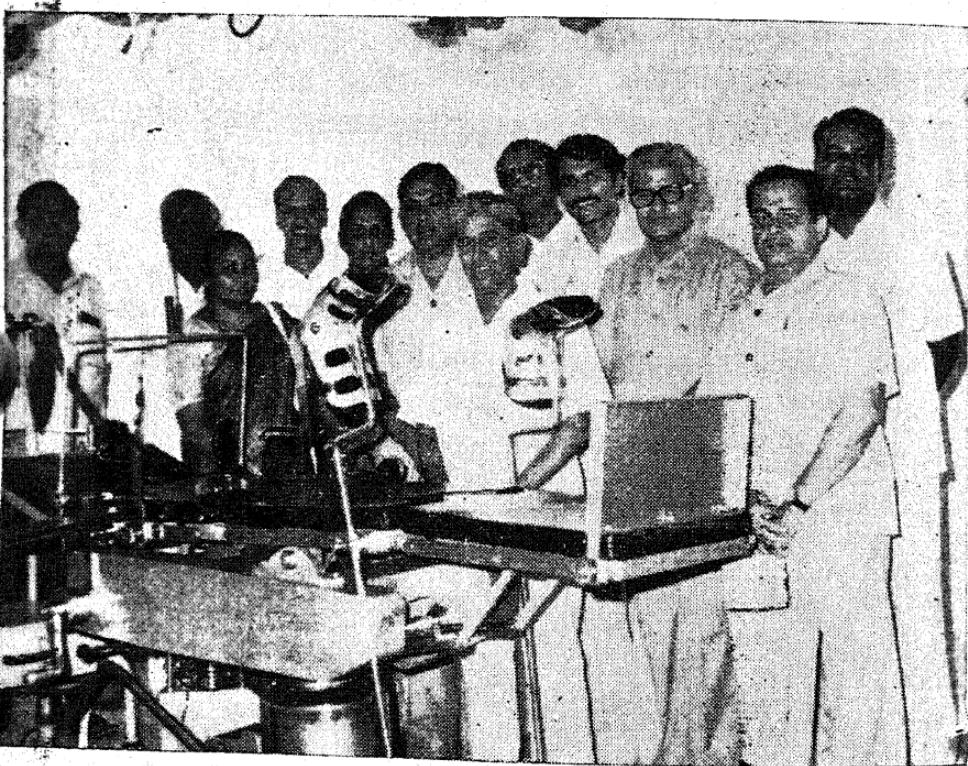
श्रीसाईबाबा संस्थान शिरडीचे अधिकृत शास्त्रिक

श्रीसाईबाबा जन्माष्टमीचा उत्सव साजरा करीत व दुसऱ्या दिवशी
दहीहंडीचा जंगी रंजक कार्यक्रम द्वारकामार्इत होत असे

माननीय श्री. सोनार साहेब जज्ज सिटी सिविल व सेशन्स कोर्ट शिरडीच्या
डॉरमेटरी बिल्डिंगचे उद्घाटन करताना

श्री साईनाथ रुणाळयातील नवीन ऑपरेशन थिएटर

जगा लावावे सत्पथी । हेचि साईलीलेची कृती ॥

: कार्यकारी संपादक :
डॉ. श्री. दि. परचुरे   श्री. सदानन्द चेंदवणकर
एम. ए. पी. एच. डी.   (मराठी आवृत्ती)
(इंग्रजी आवृत्ती)
श्रीसाई वाकसुधा

वर्ष ६३ वे)   किंमत १ रुपया   (अंक ५
श्रीसाईलीला ऑगस्ट १९८४   दूरध्वनी
८८२२५६१

: कार्यालय :
“ साईनिकेतन ”, प्लॉट नं. ८०४-बी, डॉ. आंबेडकर पथ, दादर, मुंबई-४०० ०१४.
वार्षिक वर्गणी रु. १०/- (र.ख.सह) किरकोळ अंक १ रु. फक्त.

जगा लावावे सत्पथी । हेचि स्त्राईलीलेची कृती ॥

श्रीसाई वाक्यधा

कुठेही असा कांहींही करा ।
एवढे पूर्ण सदैव स्मरा ।
कीं तुमच्या इत्यंभूत कृतीच्या खबरा।
मज निरंतरा लागती ॥१४३॥

येणें निर्दिशित ऐसा जो मी ।
तोचि मी सर्वांच्या अंतर्यामी ।
तोचि मी हृदयस्थ सर्वंगामी ।
असे मी स्वामी सकळांचा ॥१४४॥

भूतीं सबाहच्याभ्यंतरीं ।
भरूनि उरलों मी चराचरीं ।
हे सकळ सूत्र ईश्वरी ।
सूत्रधारी मी त्याचा ॥१४५॥

मी सकळ भूतांची माता ।
मी त्रिगुणांची साम्यावस्था ।
मीचि सकलेंद्रिय प्रवर्ता ।
कर्ता धर्ता संहर्ता ॥१४६॥

लक्ष लावी जो मजकडे ।
नाही तयासी कैचेही सांकडे ।
तोचि माझा जै विसर पडे ।
माया कोरडे उडवी तै ॥१४७॥

—श्री साईसच्चरित अध्याय ३ रा.

मुविचार

उद्ये सविता रक्तो
रक्त श्वास्त मने तथा
सम्पत्तौ च विपत्तौच
महतामेकरूपता ॥

सुखाच्या किवा दुःखाच्या कोणत्याही
परिस्थितीत सज्जनांची मनोवृत्ती
कशी समान असते ते या सुभाषितात
सांगितलेले आहे.

— सूर्य उगचण्याचेवेळी लाल लाल
असतो तसाच तो मावळण्याच्या-
वेळीही लालच असतो. त्याचप्रमाणे
वैभवात किवा संकटात सज्जनांची
वागणूक सारखीच असते.

अनुक्रमणिका ऑगस्ट १९८४

१) संपादकीय २) सद्गुरु साईबाबा व नानक देवजी ३) श्रीक्षेत्र गणपतीपुळे ४) साईकृपेने गळा खुलला ५) लेखनसेवा ही शब्दरूप ईश्वराची सेवा ६) टिळा लावला नि साई धावला ७) अंतर्मनातील दीपोत्सव ८) मुलीचा ताप गेला ९) साईबाबांची द्वारकामाई १०) चंचल मुलगा परदेशात स्थिर ११) आत्मोन्धती १२) साईकृपेचा अनुभव १३) ईद मुबारक व रामराम १४) जया मनी जैसा भाव १५) दिघे काकांना बाबांचे दर्शन असे १६) साईशक्ति महान १७) पिठलं भाकरी – बाबांचा प्रसाद १८) बाबांचे दर्शन कुणाकुणास कसे १९) ही सद्गुरु कृपाच २०) मनोभावे करावी तव सेवा २१) तवपदीचा जोडा २२) श्रीसाई स्तवनांजली २३) हाच मंत्र २४) कृतार्थ जीवनाचे गूढ २५) मुखी घास घेणार २६) आमुची राजधानी २७) तळमळतो जीव माझा २८) शिरडीवृत्त	– प्रेमाचा पाया – श्री. लक्ष्मणराव रोपतवार. – श्री. शरदचंद्र शेरे. – प्रा. मालती केळकर. – प्रा. र श्री पुजारी. – सौ. काननबाला म्हात्रे. – श्री. वसंत प्रधान – श्री. जयवंत पांढरे. – श्री. रमेश चव्हाण – सौ. सीताबाई खानोलकर. – श्री. चंद्रकांत गरगटे – सौ. भावना विडीकर. – श्री. मोहन सोनवणे – श्री. लक्ष्मण खांडपेकर. – श्री. चि. स. महाबळेश्वरकर – श्री. राजेश खुरतले – श्री. सुरेंद्र चिटणीस – श्री. माधव गोरे – श्री. स. व्यं. कुलकर्णी – डॉ. शरद हर्डीकर. – डॉ. सौ. सुमती खानविलकर – डॉ. विद्यासागर कांबळे. – डॉ. इंदूताई नाईक – श्री. जर्यसिंग वागरे – श्री. प्रकाश परब – श्री. बाळासाहेब नाडकर्णी. – श्री. नथुराम जोशी. – मे, १९८४
- शिवाय शकुंतला जगतकर, अनिल रसाळ, कमल इंगळे, शिला नाडकर्णी व
सुभद्रा पाठक.

प्रेमाचा पाया

स. न. वि. वि.

झूँफुँकीपू

“तुमचा मी भार वाहीन सर्वथा ।
नव्हे हे अन्यथा, वचन माझे” हे श्रीसाईं
मुखीचे अनमोल असेच बोल आहेत.
पाया भक्तम असला म्हणजे इमारत
मजबूत रहाते. भक्ताच्या वैयक्तीक
जीवनाचा भार सर्वस्वी वाहून नेण्याचे
वचन भगवंतांनी आपणास दिलेले
आहे. परंतु त्यापूर्वी भक्ताने बाबांच्या
चरणकमली अनन्यभाव ठेवण्यास
शिकले पाहिजे.

भक्ताला स्वतःच्या जीवनाची इमारत स्वतःच बांधावी लागते. तेव्हा
या इमारतीचा पाया मजबूत करण्याची जबाबदारीही भक्ताचीच असते.
मजबूत पाया बांधण्यासाठी दैवी-प्रेमाचा भरपूर साठा भक्तापाशी असल्यास
त्यास इतर गोष्टी शोधत बसण्याची यातायात करावी लागत नाहीं, असा सर्व
संतमंडळीचा स्वानुभव आहे. विशेष म्हणजे या प्रेमामध्ये त्यांना देवाचा
साक्षात्कार झाला.

दैवी प्रेमाचा उगम चित्तामध्ये होत असल्यामुळे बाह्य जगात त्यासाठी
वणवण हिंडण्याची जरूर भासत नाहीं. चित्तामधील हे प्रेम बाह्य मनाला
प्रसन्नतेची देणगी देत असते. प्रसन्नतेच्या या प्रकाशात बुद्धीला बोध प्राप्त
होतो व “बुद्धीचे वैभव अन्य नाही दुजे। एक्या के शिराजे सकळ सिद्धी॥”
हे श्री ज्ञानेश्वरांच्या हरिपाठातील बोल सत्य असल्याचे तिच्या प्रत्ययाला येते.
बोधामुळे बुद्धीला ज्ञानाची दिशा दिसू लागताच विचारांना योग्य ते वळण
दिले जाते. असे ज्ञानी विचार शब्दाद्वारे बाह्य प्रांगणात येत असताना प्रत्येक
शब्दात सद्विचाराचे बीज पेरले जाते. अशा या शब्देमुळे भक्ताचे जीवन
शुद्ध व पवित्र बनते पावित्र्य अंगी बाणल्यामुळे व सबूरीचे लेणे प्राप्त ज्ञाल्या-
मुळे प्रत्येक लहान-सहान कर्म सेवाभावाने परिपूर्ण भरले जाते. सेवायुक्त कर्म
अर्थात्तच स्वार्थापासून अलिप्त असते. निःस्वार्थीपणा हा जीवनाचा स्थायीभाव
बनला जातो. निःस्वार्थपणे केलेली मानव-सेवा हीच भक्ताची देव-पूजा होते.
अशी देव-पूजा देवापर्यंत पोहोचल्याची पावती म्हणून देव भक्तावर कृपेचा

वर्षाव करीत असतो. ईश्वर-कृपेमुळे भक्ताला आनंद व प्रशांतीची कधीच वाण पडत नाहीं. एवढेच नव्हे तर अशा कृपेमुळे भगवान व भक्त एकत्र नांदत असतात. सत्य दृष्टीने पहाता अशा प्रकारचे अद्वयलेचे जीवन जगणे हेच मानवी जीवनाचे उद्दिष्ट आहे.

प्रेमाच्या पायावर उभारलेल्या अशा या भक्ताच्या जीवन-इमारतीत मृणजेच मंगल मंदिरात भगवान श्रीसाईनाथांचे वास्तव्य कायम स्वरूपाचे असते. दुर्मिळतेने मिळणारा सतत साई-सहवास तो हाच होय. सर्व साई भक्तांना तो लाभो हीच साईपदी प्रार्थना ।

॥ जय भगवान, जय श्रीसाई ॥

श्रीसाईलीला का. संपादकांचा गौरव

० श्री साईबाबा संस्थान शिरडीच्या श्री साईलीला मासिकाचे कार्यकारी संपादक श्री. सदानंद चेंदवणकर (मराठी आवृत्ति) व डॉ. श्री. दि. परचुरे (इंग्रजी आवृत्ति) यांची मद्रास येथील 'ऑल इंडिया साईसमाज' या जग प्रसिद्ध संस्थेने 'आजीव सन्माननीय पेट्रन' म्हणून निवड केली आहे. २९-४-८४ रोजी मद्रास येथे झालेल्या संस्थेच्या वार्षिक बैठकीत सर्वांनुमते हा निर्णय घेण्यात आला. श्री साईसेवा व प्रचार कार्याती आजवर केलेल्या मौलिक काम-गिरी बद्ल हा गौरव करण्यात आला आहे असे समाजातके प्रसिद्ध करण्यात आलेल्या पत्रकात म्हटलेले आहे.

डॉ. गजाननराव दाभोलकर व श्री. सी. एस. राव या आणखीन दोघांनाही हे सन्माननीय पद देण्यात आलेले आहे.

सद्गुरु साईबाबा व सद्गुरु नानक देवर्जी यांचे 'समान अवतार कार्य'

—श्री. लक्ष्मण बापूराव रापतवार.
किल्ला वॉटर वर्क्स, नांदेड.

० शिरडीचे साईबाबा हे साक्षात् परमेश्वराचेच अवतार. त्यांचे अवतार कार्य मानव समाज सुखी होण्यासाठी, मानवा—मानवात परस्पर प्रेम, परस्पर चिश्वास, परस्पर सहकार्य निर्माण करण्या करताच झाला होता. जेव्हां ते प्रथम चांदभाई पटेल यांच्या लग्नाच्या चन्हाडा बरोबर शिरडीत दाखल झाले तेव्हां त्याच्या फकीरी बाण्याच्या पोषाख वरून म्हाळसापतीने त्यांना "आवो साईबाबा" म्हणून संबोधिले व तेच नाव आजपर्यंत प्रचलित आहे. त्यांचे खरे नाव कोणते, त्यांची जात कोणती, ते कोठले राहणार, वगैरे संबंधी आजपर्यंत काहीच माहिती उपलब्ध होऊ शकली नाही, परमेश्वरास कोणती जात असू शकणार! सर्व जग ज्याचे घर त्याचे गाव कोणते असणार. परमेश्वर स्वतःच मानवाच्या व जगाच्या उद्धराकरता साईबाबांच्या रूपाने अवतरले होते.

साईबाबांचे एक निस्सीम भक्त गोपाळ गुंड जे मोजणी खात्यात सर्वेअर होते त्यांना संताने नव्हती. साईबाबांच्या आशिर्वादाने त्यांना पुत्र प्राप्ती झाली. त्यास अतिशय आनंद झाला व दरवर्षी शिरडीस यात्रा. भरवावी म्हणून त्यांनी आपला विचार तात्या कोते व माधवराव देशपांडे यांना सुचविला. तो सर्वच प्रमुख शिष्यांना पटला. त्यांनी जिल्हा अधिकाऱ्याकडून यात्रेची परवानगी मिळविली परंतु साईबाबांची संमती आवश्यक होती म्हणून सर्व भक्त मंडळी बाबांस आपले मनोगत सांगण्या करता गेले. साईबाबांनी राम नवमीच्या उत्सवाच्या दिवशी यात्रा भरवावी म्हणून संमती दिली व स्वतःही आनंदाने हच्या कार्यक्रमात सहभागी झाले.

त्याच दिवशी मुसलमान भक्तांनीही उरुस भरविण्याची परवानगी मागितली ती ही बाबांनी त्यांना स्वखुशीने दिली व तीच परंपरा आजपर्यंत कार्यान्वित आहे. साईबाबांच्या हच्या कृतीमुळे ते रामाचे अवतारही होते तसेच रहीमचेही होते. त्यांना हिंदू मुसलमानांचा जातीयवाद नष्ट करावयाचा होता. नव्हे सर्व जाती धर्मांचे जगातील लोक भाऊ भाऊ आहेत हा धडा शिकवाच-

याचा होता. “सबका मालीक एक” परमेश्वरच आहे. त्यानेच हे सर्व जग निर्माण केले आहे. त्याची आराधना मशिदीत “अल्ला हो अकबर” म्हणून करा अथवा मंदिरात “हर हर महादेव” म्हणून करा ती त्यासच पावन होते. मनुष्य धर्म हाच सर्वश्रेष्ठ आहे. माणूसकी सोडून जर तुम्ही कोणते कृत्य कराल तर ते परमेश्वराला पसंत पडत नाहीत. असा उपदेश देण्या करताच त्यांनी मशिदीत वास्तव्य केले. तेथे घंटा ध्वनी करण्यास मनाई नव्हती. स्वतः साईबाबांनी अभ्नी प्रज्वलीत करून धुनी पेटविली. कोणत्याही जाती धर्माच्या लोकांना तेथे प्रार्थना करण्यास मनाई नव्हती. बाबा कुरान शरीफही ऐकत असत मोहरमचा सण ही सजरा करीत असत तर रामनवमी, गोकुळ अष्टमी, पोथी पुराणांचे पारायणही आनंदाने ऐकत होते. त्यांची अद्भूत लीला व अगाध शक्ती पाहून ते परमेश्वरी अवतार आहेत अशी लोकांची खात्री पडली. ते महान संत. नेहमी परमेश्वराच्या चरणी लीन ध्यानस्थ बसत. त्यांना हिंदु, मुसलमान, ईसाई, शीख, पारशी सर्व समान दिसत. परस्पर मानवात प्रेम भावना असावी, त्यांच्या अंगी मानव निष्ठा व ईश्वर निष्ठा असावी म्हणून ते स्वतः उपदेश करीत. देवावर श्रद्धा ठेवा, सबूरी ठेवा, सबका मालीक एक है, अल्ला भला करेगा, मी परमेश्वराचा खुदाचा सेवक बंदा गुलाम आहे असे ते स्वतःस म्हणत.

डॉ. अ. ना. देशपांडे लिखित “गुरु नानक यांची अमर कहानी” हचा पुस्तकात गुरु नानक देवजी बहूल अतिशय सुंदर वर्णन व माहिती दिली आहे. गुरु नानक हे ईश्वरी अवतार त्यांनाही सर्व मानव जात समान वाटत होती. गुरु नानक देवाजी मौजी बंधनाचे विधिचे संचलन करण्या करिता उपाध्याया जवळ जाऊन बसले आणि त्यांनी उपध्यायास विचारले की हा दोरा कशाचा आहे. हा का घालावा लागतो. त्यावर उपाध्याय म्हणाला हा दोरा ज्यास जानवे म्हणतात हा आपल्या घराणाचा वंश श्रेष्ठतेची खून आहे. त्यावर नानकानी विचारले हा दोरा कोणी कसा बनविला आहे? हा कधी कुजत नाही काय? हयात आध्यात्मिक सामर्थ्य कसे आले? त्यावर उपाध्याय म्हणाला हा दोरा कापसाचा. ब्राम्हणाने मंत्र शक्तीचा उपयोग करून बनविलेला आहे. तो कुजतो तेव्हां त्यांच्या जागी नवीन जानवे घालण्यात येते.

गुरु नानकाना जानव्याचे महत्त्व पटले नाही. ब्राम्हणाने दोन्याला पीळ देऊन तयार केलेल्या जानव्यात कोणते पावित्र्य आणि सामर्थ्य असणार ते तर कुजते व तुटते म्हणून त्यांनी जानवे घालण्यास नकार दिला.

उपाध्यायाने नानकास विचारले की मग तुम्ही कोणते जानवे घालण्यास तयार आहांत त्यावर नानक म्हणाले “जातीवंत दयाभाव हा कापृस त्यातून समाधानाचा दोरा काढावा त्याला सत्य निष्ठेचा पीळ द्यावा, संयम शीलतेच्या गाठी पाडाव्या, म्हणजे ते खरे पवित्र जानवे. मनासाठी हे तयार करावे हे एकदा घातले म्हणजे तुटत नाहीं, कुजत नाहीं, जळत नाही, हरवत नाहीं, हे जानवे जो घालतो तो धन्य होतो.” नानकांचे हे बोलणे ऐकून उपाध्यायास त्यांचा अधिकार समजला व हा कोणी साधारण माणूस नसून परमेश्वराचाच अवतार आहे अशी त्याची खात्री पटली.

गुरु नानक देवजी एकदा स्मशानात जाऊन राहिले. त्यांच्या बहिणीस व मेव्हण्यास वाटले की हचाला भूतबाधा झाली असावी म्हणून त्यांनी एका जाणत्या मौलवीस नेले. मौलवीने विचारले की तुम्हीं घरदार सोडून येथे का बसलात. त्यावर गुरु नानक म्हणाले मानवाची सेवा करण्या करता “माणूस एक आहे कोणी हिंदू नाही कोणी मुसलमान नाहीं.” सुलतानपृथच्या नवाबापर्यंत ते विधान पोहचले. नवाबाने गुरु नानकास दरबारात बोलावून स्पष्टीकरण मागितले. तुम्ही हिंदू धर्माबद्दल वाटेल ते म्हणा परंतु मुसलमान धर्म बद्दल तुम्हास काही अधिकार नाहीं. त्यावर नानकजी म्हणाले, “मी हिंदू नाही आणि मुसलमानही नाहीं. सर्व धर्म मला सारखे वाटतात कारण ते मानवाला ईश्वराकडे घेऊन जातात. त्यावर नवाब म्हणाले असे जर तुमचे मत आहे तर आमच्या बरोबर मशीदीत नमाज पडावयास चला. गुरु नानक, नवाब व काजी तिघे मिळून मशीदीत गेले. शुक्रवार असल्यामुळे मशीदीत मोठा मुसलमानांचा जन समुदाय जमला होता. नमाज सुरु झाली. सर्व मुसलमान कमरेपर्यंत वाकले. पण गुरु मात्र नुसते उभे राहिले. काजीस संताप आला. त्यावर गुरु म्हणाले खाली वाकणे म्हणजे नमाज नव्हे. नवाब साहेबास गुरुने विचारले की तुम्ही खाली वाकले तेव्हां तुमचे लक्ष कंधारास घोडे खरेदी करण्या करता गेलेल्या तुमच्या माणसाकडे होते व काजीसाहेब तुमचे लक्ष चाड्यातील विहीरीत शिंगरू पडेल की काय हचाकडे होते. अंतरीची खूण पटत्यामुळे दोघांनाही थंड बसावे लागले. तेव्हां गुरु म्हणाले, “प्रीतीच्या मशीदीत, श्रद्धेची सतरंजी पसरा, नेकीने वागा, कुराणातील खरा अर्थ समजा म्हणजे हीच तुमची मक्केची यात्रा आहे असे समजा” अस्ता उपदेश त्यांनी काजीस केला.

गुरु नानक देवजी, परमेश्वरी अवतार होते त्यांचा अधिकार फार मोठ होता. त्यांनी हिंदू मुसलमान दोघांनाहीं परमेश्वर प्राप्तीचा सोपा मार्ग दाखवत

दिला. अंतःकरण शुद्ध ठेवावे, दैनंदिन कामे करीत असतांना संसारात राहूनच अखंड परमेश्वराचे नामस्मरण करीत रहावे म्हणजे हळू हळू टप्प्या टप्प्याने आत्म प्रकाश जागृत होतो. नामधारी सज्जन बनू नका तर आपल्या मनाचे शुद्धिकरण करा. गंगास्नानाने अंग धुतले जाते परंतु मनातील मळ तसाच राहूतो. तो स्वच्छ होण्याकरिता ईश्वराचे चितन, मनन, नामस्मरण हाच एक मार्ग आहे. पापाचे ओळजे घेऊन मरण आल्यास त्याचे प्रायश्चित त्यास भोगावे लागते व हच्या जन्म मरणाच्या फेन्यातून त्याची सुटका होत नसते. मरण हे नव्या जीवनाचे प्रवेशद्वार आहे असा उपदेश करीत ते सर्व जगात फिरले. अनेक पतितांचा उद्धार केला. गुरु नानक देवजीने मुस्लीम राष्ट्रातही प्रवास केला. बाबर बादशाहाने गुरुस शरण जाऊन वर माणितला तेव्हां त्यांनी त्यास तू राज्य करशील म्हणून वरदान दिले परंतु त्यास सौजन्याने राहण्याची मनात दया, क्षमा, शांती ठेवण्याची ताकीद दिली. गुरु नानक देवजींना मोठमोठचा जाडूगारांनीही छळले परंतु जो स्वतः परमेश्वरी अवतार त्यास अपाय तो काय होणार? शेवटी मोठ मोठे जाडूगारही त्यांना शरण गेले. गुरु नानक देवजींनी सर्व भारताचे परिभ्रमण केले. लोकांना सत्याचा उपदेश दिला. कोणी हिंडू नाहीं कोणी मुसलमान नाही सर्वांचा परमेश्वर एकच आहे. जगातील सर्व मानव आप-आपसात भाऊ भाऊ आहेत. ईश्वराच्या नामस्मरणाने सर्व काहीं साध्य होते. मोठ मोठचा मौलवी पंडितांना त्यांनी मोक्ष प्राप्तीचा सोपा मागे दाखवून दिला. सर्वजाती धर्मातील लोकात एकोपा निर्माण करण्याची महत्त्वाची कामगिरी त्यांनी साध्य केली व तीच शिकवण साईबाबांनी ही जगास दिली.

प. पू. राधाकृष्ण स्वामींची जयंती

० मद्रासच्या आॅल इंडिया साई समाजाचे भूतपूर्व अध्यक्ष व बंगलोरच्या श्री साईस्पीरीच्युअल सेंटरचे संस्थापक प. पू. श्री. राधाकृष्ण स्वामीजी उर्फ श्री साईपादानंद यांची ८० वी जयंती २२-४-८४ रोजी बैंगलूर येथील केंद्रात थाटात साजरी करण्यात आली. बंगलोरच्या श्रीरामकृष्ण आश्रमाचे अध्यक्ष श्री स्वामी चिदानंदजी महाराज हे या प्रसंगी अध्यक्ष होते. या प्रसंगी केंद्रात प्रथमोपचार केंद्र, अद्यात वाचनालय व सध्याच्या केंद्राच्या इमारतीचा आणखीन विकास यांचे बाबतीत शुभारंभ करण्यात आला. यासाठी १५ लाख रु. खर्च येणार असल्याचे केंद्राचे अध्यक्ष श्री. सी. व्ही. भास्करराव यांनी सांगितले.

निसर्गाच्या कुशीत श्री क्षेत्र स्वयंभू गणपतिपुळे

—श्री. शरदचंद्र शेरे.
साईस्मृति, घ. नं. १७७९,
रत्नागिरी — ४१५ ६१२.

० श्रीक्षेत्र गणपतीपुळे हे स्वयंभू स्थान — भाचिकांचे श्रद्धा स्थान मुंबई-पासून दक्षिणेस सुमारे ३५० किलोमीटर अंतरावर रत्नागिरी जिल्ह्यात सागर तिरावर वसले आहे. कोकणातले श्री गजाननाचे हे स्वयंभू देवस्थान डोंगराच्या पायथ्याशी असून शहरी गजबजाटा पासून दूर आणि रम्य एकांतात सेसेच निसर्गाच्या कुशीत डडलेले आहे.

डोंगराची रम्य पाश्वभूमी असलेले हे पुरातन गणेश मंदिर पुश्चमांभिमुख असून भोवतालच्या हिरव्या डोंगराची प्रभावळ आणि समोरचा शुभ्र तसाच मठाशार वाळूचा सागर किनारा प्राप्त झालेल्या या निसर्गदत्त वास्तूत भक्तांचे आराध्य दैवत असलेल्या गजाननाने वास केल्यामुळे हे ठिकाण पचित्र, मांगल्याचे प्रतिक झाले आहे.

सुमारे पाचशे वर्षे जुने असलेले हे देवस्थान अष्टविनायकात याची गणना नसूनही संपूर्ण महाराष्ट्रात विशेष प्रसिद्ध झाले. कारण सांगली, मिरज, जम-खिडी आदि एकेकाळचे पटवर्धन संस्थानिकांचे पूर्वज हरभट पटवर्धन यांनी येथे तपस्या] करून आपले संपूर्ण कुटुंब मोठचा उजितावस्थेत आणले. इ. स. १६०० च्या पूर्ण काहीं वर्षे मोंगलाई अंमल चालू असतांना या गावचे खोत भिडे यांचे स्वप्नात श्री गणपतींनी आपण येथे केवडचाचे बनात रहात असल्याचा दृष्टांत दिल्यामुळे हे स्थान शोधून काढण्यात आले.

देवस्थानचा इतिहास —

खोत भिडे याची एक गाय सतत काहीं दिवस दूध देत नव्हती, म्हणून गुराख्याने बारीक लक्ष ठेवले. त्याला दिसले कि सध्याचे मंदिराचे जागी डोंगराच्या एका शिळेवर गाईच्यां स्तनातून सतंत दूधाचा अभिषेक होत आहे.

हा प्रकार दिसला त्याच रात्री खोतांना श्री गणेशांचा दृष्टांत झाला म्हणून त्यांनी त्या जागेची साफसफाई करून तेथे झोपडी उभारली व त्या शिलेस गणपती मानून शिलेची मनोभावे पुजा सुरु केली. काळांतराने संपूर्ण डोंगर निराकार गणपतीचे रूप मानला जावून तिन फुट उंच व अडीच फूट रुंद शिलाखंडास शेंडूर लावून गंध—फुलांनी देवाची ओंकारयुक्त सोंड काढून पुजा-अभिषेक आदि अर्चना केली गेली.

सहाजिकच पटवर्धन संस्थानिकांचे कुलदैवतं असलेल्या या पुळ्याचे गणपती देवस्थानात पुजा, अर्चा व इतर उत्सव करण्या करता पेशवाई व पटवर्धनांचे संस्थानांतून दागदागिने व वर्षासनने देण्यात आली आणि या देवस्थानाचे महत्त्व वाढले. छत्रपती शिवाजी महाराजांपासून तो पेशवाई पर्यंत संस्थाने विलीन होईपर्यंत कोणत्या ना कोणत्या स्वरूपात इतिहास देवळाशी निंगडीत आहे.

कारण देवालयाचा गाभारा छत्रपती शिवाजी महाराजांचे एक सचिव अण्णाजी दत्तोपंत यांनी बांधला, तर देवालयाचा संभा मंडप सरदार गोविंदपंत बुंदेले (मूळचे आडनाव खेर) यांनी बांधला आहे. देवालयाची फरसबंदी व डोंगरा भोवतालचे एक किलो मीटर लांब प्रदक्षिणेची दगडी वाट (पाखाडी) गोविंदपंत बुंदेले यांनी बांधली आहे. देवळाचे आवारात असलेली पश्चास हात लांब बारा हात रुंद दगडी धर्मशाळा कै. सौ. रमावाई पेशवे यांनी बांधली होती.

स्वयंभू देवते समोरचा नंदादीप नानासाहेब पेशवे यांचा आहे, तर दुसऱ्या वाजीराचाचा भाऊ चिमाजी अप्पा यांनी देवस्थानाचा नगारखाना बांधला.

हे गणपतीचे देवालय डोंगराच्या पश्चिम बाजूस अगदी पायथ्याशी आहे. मंदिराबाहेर समुद्राचे भस्ती ओहोटीने ओल्या झालेल्या वाळूचा किनारा पुलिन असल्यामुळे या देवतेस पुळ्याचा गणपती व गावास गणपतीपुळे असे म्हणतात.

हे देवालय गावच्या दक्षिणेस समुद्रतिरी निर्जन प्रदेशी बांधले आहे. देवालयाचे छत कौलारू असून आतील बहुतेक काम लाकडी आहे. देवालय-पुढे धर्का असून त्यास लहान चिरेबंदी कंठडा आहे. अशा या रम्य वातावरणात अर्थवंशीषांची आवर्तने सतत म्हणण्यात वेगळाच असा कर्णनातीत अतंद मक्तास लाभतो.

दर वर्षी २ ते ८ फेब्रुवारी व २ ते ८ नोवेंबर या दिवसात वरोबर सूर्यस्ताचे वेळी भगवान सहस्रशमी सूर्यनारायणाची किरणे काहीं मिनिटे आतील गाभान्यातील स्वयंभू देवतेवर पडल्यामुळे एक आगळेच चिलोभनीय दृश्य निर्माण होते.

धार्मिकक्रम -

श्रींचा चौघडा प्रातःकाळी सूर्यस्ताचे वेळी व मध्यरात्रीही वाजत असतो.

(१) चैत्र श. ॥१ ते अक्षय तृतीयेपर्यंत रोज सायंकाळी वसंत पुजा होते. त्यामध्ये देवाची महापुजा, आरती, मंत्रपुष्प, प्रसाद व दक्षिणा असा कार्यक्रम असतो.

(२) आश्विन श. ॥१५ कोजागिरी पासून कार्तिक श. ॥१५ त्रिपुरी पर्यंत रोज सायंकाळी श्रींची महापुजा, दोन्ही बाजूच्या उंच दगडी दिपमालांवर दिवे लावणे, मंत्रपुष्प, प्रसाद या प्रमाणे दीपोत्सव होतो.

(३) प्रत्येक महिन्याचे श. ॥५ स दुपारी व संकष्टी चतुर्थीला रात्री श्रींची महापुजा, अभिषेक, मंत्रपुष्प, महानैवेद्य, ब्राह्मण-सुहासिनी भोजन-या कृत्यास गण असे म्हणतात.

(४) वैशाख श. ॥१५ हा पुष्टिपती गणपती दिवस असल्यामुळे त्या दिवशी व कोजागिरीचे रात्री धनसंक्रांतीत धनुर्मासानिमित्त एक दिवस दुपारी आणि वसंतपूजा व दिपोत्सव यांच्या सांगते निमित्त दोनवेळ अशी वरील कृत्ये प्रतिवर्षी होत असून ही सर्व कृत्ये गावातील लोकांकडून व भक्त मंडळी कडून चालत असतात.

(५) भाद्रपद व माघातील उत्सवाचे तसेच प्रत्येक संकष्टी चतुर्थीस श्रींची पालखी निघते श्रींची चांदीची उत्सवमूर्ती आरती करून पालखीत बसवितात व प्रदक्षिणा करीत समु चे काठाने श्रींचे मंदिरात परत आणतात आरती, मंत्रपुष्प होऊन सामुदायिक पद्धतिने भक्तजनांचे कल्याण व्हावे अशी प्रार्थना करतात.

श्री क्षेत्र गणपतीपुळे हे रम्यस्थान, भाविक भक्तांचे श्रद्धास्थानं असलेल्या या स्वयंभू मोरयाचे दर्शन होताच नास्तिकालाही आस्तिकतेचा साक्षात्कार घडावा असा हा श्रींचा महिमा आहे. तरी प्रत्येकाने एकदा तरी याचे दर्शन घ्यावे ही भाविकांस नम्र विनंती.

साईं कृपेने गळा खुलला

*****

-सौ. मालती केळकर. लेक्चरर
शासकीय कन्या विद्यालय,
महिदपुर (उज्जैन) म. प्र.

० श्री साईबाबा खरोखरीच फार कृपावंत आहेत. ते भक्तांचे कष्ट निवारण करतात. माझा बाबांवर अटूट विश्वास आहे. जून १९८३ चा महिना माझ्याकरिता फार कष्टदायक राहिला. माझा गळा (घसा) एकाएकी बसला व बोलायला फार त्रास होऊ लागला. आपल्या राहत्या गावी महिदपुरच्या डॉक्टरांचा इलाज अगदी दुसऱ्या दिवशीच सुरु केला. जवळ-जवळ आठ दिवस औषध, इंजेक्शने घेतली पण काही फरक नाही. त्यानंतर इंदौरचे कान-घसानाक स्पेशालिस्ट डॉ. ग्रेहवाल यांना दाखविले. एकसरे घेतले, रक्त तपासले, पण काही इलाज करून त्यांचा औषधांनी फरक झाला नाही. मी व घरची सर्व मंडळी घावरून गेलो होतो. माझी बाबांवर फार श्रद्धा आहे, मी रोज बाबांचे स्मरण करून गळ्याला उदी लावत होते व कष्ट निवारण करण्यास प्रार्थना करीत होते. मी विद्यालयामध्ये लेक्चरर आहे व माझा शिकविष्याचा विषय हिंदी आहे त्यात फार बोलावे लागते.

जुलाईमध्ये विद्यालय उघडले. मी हजर होऊन पुन्हां सुट्टी घेतली. इलाज चालू होताच बरोबरच मी बाबांचा जप साईं ओम् हरी ओम् व साईं-राम-साईराम बोलत असे. मग आक्टोबरमध्ये बाबांच्या आज्ञेनेच इंदौरचे दुसरे कान-नाक-घसा तज्ज्ञ डॉ. मानुधने यांना दाखवले त्यांनी पुन्हां एकसरे वगैरे काढून इलाज चालू केला. त्यांनी सांगितले की गळ्याच्या उजव्या बाजूची स्वरायंत्र नळी कमजोर झाली आहे, त्यांनी बोलायला अगदीच मना केले, पुष्कळ औषधे दिली, मी त्याबरोबर उदीचाही उपयोग करीत होते. एक महिन्यानीच मला फरक वाटू लागला. नोव्हेंबर मध्ये दिवाळी नंतर माझा गळा पूर्ण बरा होऊन मी पूर्वीसारखे बोलू लागले. हे सर्व बाबांच्या कृपेनेच झाले. एक गोष्ट आणखीन अशी की मी ज्या विद्यालयामध्ये कार्यरत आहे, तिथेले प्राचार्य श्री. रशिद मुसलमान असूनही फार चांगले माणूस आहेत. त्यांनी मला जास्त सुट्टीही घेऊ दिली नाही. ते मला खूप धीर व सांत्वन देत होते. मला असे वाटायचे की साक्षात् बाबाच मला सबूरी कर असे सांगत आहेत. खरोखरीच बाबांची लीला अपार आहे. ते प्रत्येक संकटातून मला सोडवितात. आता मला गळ्याचा काहीच त्रास नाही.

लेखनसेवा ही शब्दरूप ईश्वराची पूजा होय.

—प्रा. र. श्री. पुजारी.

रमानिवास, १९२२ सदाशिव,

पुणे—३०.

० ईश्वरी कृपेने लाभलेली चार अक्षरे ईश्वरी सेवेकारणी लावणे म्हणजे लेखनसेवा सादर करणे होय. ईश्वराचे नाम लिहिणे, ईश्वरी ग्रंथाची प्रत करणे, ईश्वरी ग्रंथाचा अनुवाद करणे आणि ईश्वरी स्वरूपाचे किंवा सत्तेचे गुणगान त्यानेच दिलेल्या प्रतिभेच्या सहाय्याने लेखनद्वारा करणे ही सर्व लेखनसेवाच होय.

विद्या, धन आणि कला यांचे फारसे पा बळ नंसतानाहीं भजन—पूजन—नामस्मरण ही सेवा कोणाही भक्तास सादर करता येते. लेखनसेवेचे तसे नाहीं. किमान लिहिता चाचता येणे येथे आवश्यक असते. त्याहनही सद्ग्रंथामधील विचार आत्मसात करणे, स्वानुभवाच्या आधारे चितन करणे आणि प्रचितीचे बोल आपल्या शब्दात नीटनेटके भांडणे इतकी तरी विद्या येथे आवश्यक असते.

लेखनसेवा सर्वोत्कृष्ट म्हणून अघंघड असते, ती करीत असताना काया, वाचा आणि मन यांचा उपयोग आपण कमी अधिक प्रमाणात करीत असतो. वस्तुतः वाचारूप मनाने लेखणीद्वारा केलेले हें रेखाटन असते. यामुळेच काया, वाचा आणि मन यांचा सुरेख संगम केवळ प्रतिभेने केलेल्या स्वतंत्र लेखनातच आढळतो. याच कारणास्तव ईश्वरी गुणगानपर कथा—काव्य—चरित्र हीच लेखनसेवा ठरते. संत हे ईश्वराच्या बोलत्या चालत्या मूर्ती असल्यामुळे त्यांच्या-विषयी केलेले गुणगानपर लेखनही या सेवेत समाविष्ट असते.

ईश्वरी सेवेमधून आपणास लाभलेला आनंद इतरांना आपल्या लेखनामधून पोचावा आणि आपणासही पुनः प्रत्ययाचा आनंद प्राप्त व्हाचा अशी भूमिका येथे लेखकाची असते. म्हणूनच असे लेखन मासिक—पुस्तकात प्रकाशनार्थ दिले जाते. ते दर्जेदार असेल तर त्याची आस्वाद्यता अबाधित राहाते. अन्यथा ते दुर्लक्षितही होते.

लेखनसेवा अघंघड म्हणण्याचे कारण असे की तिच्यात शब्द, अर्थ, भाव, ताल आणि तोल यांचे चितन आणि अनुसरण काटेकोरपणे पाळावे लागते.

शब्द नित्याचेच असले तरी ते पारिजातकाच्या फुलांप्रमाणे अलगद वेचावे लागतात. त्यांचा अर्थ विराट जनमानसात अविच्छिन्नपणे एकच आहे याची खात्री करून ध्यावी लागते. भावात्मक आशय अंतःकरणास मिडणारा असावा लागतो. वाक्यरचनेला ताल असतो. परिच्छेदामुळे सर्वच लेखनाचा तोल सहज-पणे च सांभाळला जातो. थोडक्यात म्हणजे लेखन ही एक श्रेष्ठ कला आहे हे लेखनकाराच्या हळूहळू ध्यानी येते. उपासने विना ही कला साध्य होणारी नाही हेही त्याला मनोमन पटते.

ही उपासना देवाचीही असते आणि लेखणीचीही असते. देवपूजे आधी पूजाद्वयाची पूजा करावी त्याप्रमाणे लेखणीचे पावित्र्य सेवाभावी वृत्तीने राखावे लागते. थोडक्यात म्हणजे सर्वश्रेष्ठ सेवेचे साधन म्हणजे जी लेखणी ती ईश्व-राच्या चरणी ठेवावी लागते.

बासरी हाती आली म्हणून संगीताच्या ताना तिच्यामधून कोणासही काढता येतील असे नाहीं. शब्द हे माध्यम त्याप्रमाणे आहे. येथे म्हटले तर काहीही नाही, म्हटले तर सर्व काही आहे. शब्दांच्या उपासनेमुळे आणि ईश्वरी कृपेमुळे एखाद्या देवीप्रमाणे यथाकाल प्रसन्न होणारी ही शब्दकळा आहे.

ईश्वराविषयीची प्रेमभावना जेव्हां शुद्ध स्वरूपाची होते, एका प्रेमविना ईश्वराकडे काहीही मागितले जात नाहीं, तेव्हाच आपल्या शब्दांत प्रेम येते. भावना जेव्हां उत्कट होतात, तेव्हांच शब्द उत्कट होतात. श्री तुकारामांची शब्दरचना म्हणजे खडकावरचा गाडा! श्री नामदेवरायांची शब्दरचना म्हणजे श्रीकृष्णाची मंजुळ मुरली!

जशी भाववृत्ति तशी आणि ती ती भाषा. मंग ती कोमल असेल किंवा कठोरही असेल. आर्जवी असेल किंवा हुकूम गाजविणारीही असेल. जे भाषेचे तेच व्यक्तिमत्त्वाचेही. भिन्न भिन्न व्यक्तिमत्त्वानुसार त्या त्या लेखनकारांची शैली बनत असते.

भाराभर फुले किंवा पाकळ्या आणून ते सारे समोरील मूर्तीवर रचणे ही पूजा नव्हे. फुलांचे रंग-रूप-आकार ध्यानी घेऊन मूर्तीच्या रंग-रूप-आकाराशी ते जुळतील असे त्यांचे कलात्मक हार करणे ही सेवा होय. ईश्वराच्या कोमल अंतःकरणाचे वर्णन करीत लक्षावधी शब्दांमधून नेमके अति कोमल शब्द वेचणे; करूणा भाकीत असता आर्तभाव निर्माण करणारे शब्द वेचणे, तर प्रेमकलह करीत असता रोकडे, रोखठोक शब्द श्री तुकारामांप्रमाणे वेचणे ही सर्व प्रतिभेदी किमया होय.

जे हाती येईल त्याचे सोने करणे हा प्रतिभेदा गुण होय. शब्द आणि कल्पना यांचे दैवी स्फुरण जेव्हां लेखनकारास होऊ लागते तेव्हां अगदी साध्या विषयासही प्रतिभेदा स्पर्श घडत आहे असे म्हणता येईल.

भक्त, ईश्वराच्या जितका जवळ जाईल, त्याच्याशी बोलू लागेल, हितगूज करू लागेल तितके त्याचे अंतरंग शुद्ध होत जाते. अशा शुद्ध अंतरंगामधून पानाफुलांप्रमाणे शब्द डोकाचित आहेत असा प्रत्यय त्याला येतो. मोत्याप्रमाणे ते दैवी शब्द वेचून त्यांची माळ बनविणे म्हणजे कथा-काव्य-चरित्र बनविणे होय. लेखनसेवा सादर करणे ते हेच होय.

ईश्वरावरील प्रेमापोटी, राहावत नाहीं म्हणून एखादा भक्त जेव्हां अशी शेकडो पदे, अभंग, कवने लिहून ठेवतो तेव्हां ते सर्व लेखन केवळ स्वतःच्या समाधानासाठी त्याने केलेले असते. प्रसिद्धिची हाव त्यात यर्तिकचितही नसते. अशा लेखनातच शब्द, अर्थ आणि भाव त्रिवेणी संगमाप्रमाणे एकवटतात. प्रत्यक्ष ईश्वरच्च शब्दरूप बनून जातो. पूजा काव्यरूप बनते. शब्दरूप ईश्वराचे हे काव्यरूप पूजन असते. अर्थात् येथे प्रसादही लगेच लाभतो. प्रासादिक रचना ही सज्जा अशा लेखनासच लागू पडते.

अशी प्रासादिक रचना, सर्वकाळी, सर्व स्थली आणि सर्व मानवसमूहांना लागू पडणारी असल्यामुळे आधी रामकथेचा जन्म की आधी वाल्मीकीचा जन्म, इतपत संभ्रम निर्माण होऊ शकतो. एक गोष्ट घरो की सादर झालेल्या कोणा एकाच्या लेखनसेवेमुळेच कथा-काव्य-चरित्र यांचा शब्दावतार घडतो.

लेखनसेवा केवळ ईश्वरी कृपेनेच लाभते. ईश्वराचे चितन तिच्यात चढत्या वाढत्या क्रमाने घडते. भजन करता करता समाधी लागून आत्मा ब्रह्मानंदी निमग्न व्हावा त्याप्रमाणे स्व-रचित कविता गुणगुणताही भक्तास भावसमाधी लागते. तिच्यामधून येणारी जाग चैतन्यमयी असते. ईश्वराचे अस्तित्व अवतीभवती भासमान होऊ लागते. भावरूप कवनाला प्रतिभेदा स्पर्श होऊन त्यावर दिव्यत्वाचा साज चढू लागतो. स्फूर्ती, स्फुरण म्हणतात, त्या गोष्टीचा प्रत्यय या लेखनाच्या जन्मास कारण ठरतो.

लेखनसेवा हा ईश्वराच्या मूळ स्वरूपाचा कसोशीने चालविलेला शोध असतो. अजन्म प्रभूच्या जन्मरहस्याचे आणि अ-कर्ता असूनही लोककल्याणार्थ त्याने केलेल्या अवतारकायचि हे संशोधन असते. ते संशोधन पुरे होणे म्हणजेच ईश्वराचे सम्यक ज्ञान होऊन जीवनमुक्त होणे होय. म्हणूनच लेखनसेवा हे शीघ्रगती मोक्षसाधन समजाण्यात आले आहे.

टिळा लावला लाल कपाळी साईं धावला संकटकाळी ।

—सौ. काननबाला अर्रविद म्हात्रे.
६१२, थ्री व्हयू अपार्टमेंट
वरळी, मुंबई ४०० ०२५.
शब्दांकन : श्री. संजय परळकर.

जरी हे शरीर गेलो मी टाकून
तरी मी धावेन भक्तांसाठी

० खरोखरच वरील पंक्तीचा अर्थ सार्थ करण्यासाठी श्रीसाईं अप्रत्यक्ष माझ्या धाकट्या मुलाच्या पुर्जन्माचे दान देण्यासाठी धावून आले होते व ते आता मला देवूनही टाकले आहे. आज मला सर्व साईंमय दिसू लागले आहे. किंवद्दना पूर्वीपेक्षा कितीतरी पटीने मी साईंच्या जवळ आले आहे. त्याला कारण माझ्या धाकट्या व लाडव्या मुलांवर अपघाताने ओढवलेल्या दारुण अवस्थेत स्वतः श्रीसाईंरूप घेऊन धावले होते. सदर वस्तुस्थिती अशी की माझा धाकटा मुलगा कु. महेश हा दादर हिंदु कॉलनीतील राजा शिवाजी विद्यालयात इंग्रजी माध्यमात इयत्ता ६ वीत शिकत होता. शाळेने गेल्या फेब्रु. ८४ मध्ये आयोजित केलेल्या (शिर्डी-औरंगाबाद-वेळळ लेणी) अशा तीन दिवसांच्या सहलीस तो गेला होता. सदर सहल ही साईंद्वारातून पुढे जाणार असल्याने मी त्यास निर्धारितपणे परवानगी दिली होती. परंतु विधिलिखित वेगळेच होते. सहलीची बस शिरडीहून पुढे औरंगाबाद अंजिठा-वेळळ लेण्यांचे बोधप्रद व नयन मनोहर असे दर्शन विद्यार्थ्यांनी घेतल्यावर परतीच्या प्रवासास निधाली होती. त्या संध्याकाळी नव्हे तर त्या काळसंध्येला त्या बसला समोरून येणाऱ्या एका ट्रूकने मागील बाजूस जोरदार ठोकर मारली. त्यातच कु. महेश यास अगदी मागच्या आसनावर खिडकीलगत तो बसवल्या कारणाने त्याच्या हातास गंभीर स्वरूपाची दुखापत झाली. बसचा मागील पत्रा फाटला गेल्याने अपघात किती भीषण होता ते सांगावयास नकोच. अशा प्रसंगी आम्ही आई-वडील घरी मुंबईमध्ये व मुलगा काळाच्या जबड्यात बारा कोसावर! वेळ आणी-बाष्णीची. परंतु नाहीं! साईंवर असलेल्या माझ्या अपार शळेमुळेच त्याच्या

जीवावरचा धोका टळला होता. त्याचप्रमाणे सुदैव हे की, त्या सहलीस ज्या शिक्षकांची ने मणूक करण्यात आली होती त्यापैकी दोघे गैरहजर राहिले. म्हणून आयत्यावेळी जो शिक्षकवर्ग ने मला त्यांनीच विशेषत: अपघात स्थळापासून ते रुणालयामध्ये (अर्थात आम्ही स्वतः तिकडे पोहोचेपर्यंत) माझ्या मुलासाठी सर्वतोपरीने मदत केली ही. निव्वळ साईकृपाच! तसेच महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे तिकडे रहाणाऱ्या एका अज्ञात महिलेने रात्रभर माझ्या मुलासाठी जागरण करून व होम जप करून एवढेच नव्हे तर शेवटी त्याच्या कपाळी कुंकू लावून उपस्थित शिक्षकवर्गासि सांगितले की 'हा मुलगा लवकर वरा होईल' सदर घटना शिक्षकांनीच आम्हांस सांगितली. ज्या महिलेने माझ्या मुलासाठी एवढे प्रयास घेतले तिने तब्बल तेरा दिवसात (आम्ही रुणालयात पोहोचल्यानंतर) भेटतर घेतली नाहीच तर साधी चौकशीसुद्धा केली नाहीं. परंतु तिने मुलाच्या कपाळास लावलेला कुंकवाचा टिळा मात्र २१३ दिवस साक्ष देत होता हेच राहून-राहून आम्हांस चमत्कारिक चाटत होते व मन चक्रावत होते. दुसरे म्हणजे रुणालयामध्ये तज्ज्ञाने सांगितले की मुलाच्या प्राणावरील धोका टळला आहे. तरीसुद्धा हाताला गंभीर दुखापत झाली आहे. कदाचित त्याचा हात कापणे हा एकच उपाय करावा लागेल. आम्ही आमच्यापरीने शक्य तो प्रथत्न करू यश येणे आमच्या हातात नाहीं. ते ऐकून मी क्षणभर स्तब्ध झाले. पण नाहीं! पुनश्च मी माझ्या साईमाऊळीचा धावा केला व खरोखरच माझ्या हकेला दाद मिळाली. हात काही कापला गेला नाही व आता तोच उजवा हात साईकृपेनेच सुधारत असून माझ्या मुलास पुर्णजीवन प्राप्त झालेले आहे. त्याचबरोबर त्या हाताची पुढील दुरुस्ती मी आता साई माऊळीच्या हाती सोपविली आहे, तेव्हां तीच आता त्याच्या हातास पूर्वचत स्थिती प्राप्त करून त्याच दोन्ही हातांनी नमस्कार करण्यास शक्ति प्राप्त करेल. हयाबद्दल मला तीळमात्र शंका नाही. हयापुढे चमत्कारास नमस्कार नसेल तर प्रत्येक नमस्कारास चमत्कार दिसेल अशी माझी आता भावना झाली आहे.

नित्य मी जीवंत जाणा हेचि सत्य
नित्य घ्या प्रचित अनुभवे ।